

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่น ของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญา

Factors affecting to the confidence of the people in the criminal justice

จำลองลักษณ์ อินทวัน*

■ บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม โดยมีขั้นตอนในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แหล่งข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในระหว่างปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2554 และประชาชนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศ จำนวน 800 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการการศึกษา และสังเคราะห์เอกสาร และแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เส้นทาง ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

* อาจารย์ประจำภาควิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผลการศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานการณ์ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล การรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและสังคม การรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม ได้แก่ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตดี และปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ ได้แก่ ทศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอิทธิพลทางตรง ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้ร้อยละ 41 และยังพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอิทธิพลทางอ้อม ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการ

ยุติธรรมทางอาญา การรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม สุขภาพจิต และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 6 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของทศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้ร้อยละ 95 นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีอิทธิพลรวมมากที่สุดคือ ทศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต การรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามลำดับ

■ Abstract

The objective of this research were

- 1) to study and synthesize ideas concerning factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process and
- 2) to study the factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process. The researcher used the mix method research and the procedure comprised

- 1) to study and synthesize ideas concerning factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process and
- 2) to study the factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process. The sources of information and the informants were documents and related research papers which concern the factors that affect the public confidence toward the

Criminal Justice Process during the year 2001-2011 and the survey on 800 samples from the different provincial parts. The tools for this research were the record and synthesizing form and questionnaire on the factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process. The qualitative data was verified by qualitative synthesis using content analysis and quantitative data was analyzed by using percentage, mean, standard deviation and path analysis.

The results of the study were as follows;

1. The results of the study and synthesize ideas concerning factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process found that the factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process are 1) Situational factors; the perception on the administration in accordance with good governance principles, economic situations, political and social situations, the abilities of the Criminal Justice personnel and the information on the Criminal Justice Process. 2) Psychological factors; the moral reasoning, future orientation and self – control, achievement motive and good mental condition. 3) Psychological states; attitudes toward the Criminal Justice Process.

2. The results of the study on the factors that affect the public confidence toward the Criminal Justice Process found that the factors which affect the direct achievement are the acknowledgement on the information about the Criminal Justice Process, good attitudes toward the Criminal Justice Process, and the well perception on economic situations, political and social situations. These 3 factors altogether can explain the confidence variance in the Criminal Justice Process percentage of 41%. The research also found the indirect affect on the public confidence toward the Criminal Justice Process are achievement motive, the perception on the abilities of the Criminal Justice personnel, economic situations, political and social situations, good mental condition and the acknowledgement on the information on the Criminal Justice Process, respectively. All the 6 factors mentioned can explain the variance of the positive attitudes toward the Criminal Justice Process percentage of 95% and also found that the factors which affect the public confidence toward the Criminal Justice Process the most are the positive attitudes toward the Criminal Justice Process, the perception on the administration in accordance with good governance principles, achievement motive, good mental condition and acknowledgment the abilities of the Criminal Justice personnel, respectively.

■ ความเป็นมาและความสำคัญของ ปัญหา

กระบวนการยุติธรรมถือเป็นหนึ่งกลไกสำคัญในการควบคุมสังคมอย่างเป็นทางการ โดยนักกฎหมายมาใช้ควบคุมการบริหารงานพอ ๆ กับใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งในประเทศไทยใช้ระบบนิติรัฐ (Legal State) ประกอบกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) นั่นคือ พลเมืองทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้เงื้อมมือของกฎหมายอย่างเดียวกันและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบมากกว่าพลเมือง โดยกฎหมายดังกล่าวจะกำหนดหน้าที่กำหนดบรรทัดฐาน และควบคุมความประพฤติของพลเมืองในสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขถาวร ทั้งยังกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่ได้ล่วงละเมิดกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น ๆ เพื่อแยกบุคคลเหล่านั้นออกจากสังคม (Separate) กับเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นหลาบจำไม่กระทำผิดซ้ำ อันเป็นการข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence) เหนี่ยวรั้งบุคคล (Restraint) แก้แค้นทดแทน (Retribution) และแก้ไขฟื้นฟู (Rehabilitation) (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2552, หน้า 1)

สำหรับสังคมไทยแล้ว จากจุดเปลี่ยนกระบวนการยุติธรรมเดิมมาเป็นกฎหมายและรูปแบบกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายซึ่งกำหนดโดยฝ่ายนิติบัญญัตินี้ ทำให้เกิดผลกระทบตามมาดังที่กิตติศักดิ์ ปรกติ (2540, หน้า 35) อธิบายไว้ คือเกิดลัทธิแยกส่วนในงานยุติธรรมขาดการเชื่อมโยงทั้งในแง่องค์การ ความคิดและในแง่ระบบจึงขาดเอกภาพ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรมให้สอดคล้องกันได้นอกจากปัญหา

ดังกล่าวแล้ว กระบวนการยุติธรรมไทยยังมีปัญหาอยู่มาก ซึ่งนับวันประชาชนก็ขาดความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังเช่น ผลการสำรวจของสวนดุสิตเมื่อ วันที่ 11 ก.ค. 2552 ในหัวข้อประชาชนคิดอย่างไร กับกระบวนการยุติธรรมของไทย ซึ่งพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ เชื่อถือและเชื่อมั่นศาล 39.68% เชื่อถือและเชื่อมั่นอัยการ 26.63% เชื่อถือและเชื่อมั่นกรมราชทัณฑ์ 18.81% เชื่อถือและเชื่อมั่นตำรวจ 14.88% เป็นต้น (มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, อินเทอร์เน็ต, 2552)

ดังนั้น จึงควรมีการปรับปรุงความยุติธรรมทางอาญาให้สามารถทำงานได้อย่างยุติธรรมเป็นธรรม และปกป้องสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวควรจะต้องมีการศึกษาเบื้องต้นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือสามารถนำไปพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือการบริหารงานยุติธรรมอื่นต่อไป

■ วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

■ นิยามศัพท์เฉพาะ

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง กระบวนการเพื่อให้รู้ถึงการกระทำความผิด การติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด การพิจารณาความผิดและการลงโทษผู้กระทำความผิด

ความเชื่อมั่น หมายถึง ความไว้วางใจหรือความมั่นใจของบุคคลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจของบุคคลนั้นว่ามีการรับรู้มีความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกที่บุคคลแสดงพฤติกรรมความเต็มใจ การยอมรับความเสียหาย และความคาดหวังทางบวกที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้สถานการณ์หนึ่ง

จิตลักษณะเดิม หมายถึง ลักษณะทางจิตใจของบุคคล ซึ่งสะสมดำรงอยู่ภายในบุคคลอาจเกิดจากการถ่ายทอดทางสังคม การเรียนรู้ทางสังคมตั้งแต่เด็ก เช่น เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ สุขภาพจิต เป็นจิตลักษณะพื้นฐานโดยทั่วไป

สถานการณ์ หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นบุคคลและไม่ใช่มนุษย์ ทั้งใกล้ตัวและไกลตัว ทั้งสะสมมาในอดีตและได้รับในปัจจุบัน เป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคล เช่น การได้รับข้อมูลข่าวสารหรือสภาพการณ์ต่าง ๆ หรือการมีประสบการณ์ในการทำสิ่งหนึ่ง ๆ ซึ่งสถานการณ์เหล่านั้นส่งผลต่อการกระทำของบุคคล

จิตลักษณะตามสถานการณ์ หมายถึง ลักษณะทางจิตใจของบุคคลที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิม ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมของบุคคล จะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น ทักษะคติของบุคคล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่บุคคลนั้นเผชิญ

การรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามหลักธรรมาภิบาล อันได้แก่ นิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส มีส่วนร่วม สำนึกรับผิดชอบ และความคุ้มค่า

การรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ของชุมชน / ท้องถิ่นของตนเอง

การรับรู้ความสามารถของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความรู้ ความสามารถของบุคคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับข้อมูล ข่าวสารต่าง ๆ ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากสื่อหรือช่องทางต่าง ๆ

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลของบุคคลที่ใช้เลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเหตุผลนั้นจัดได้ 6 ชั้น ได้แก่ หลักการเชื่อฟังคำสั่งและหลบหลีกการถูกลงโทษทางกาย หลักการแสวงหารางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ หลักการทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ หลักการทำตามหน้าที่ของสังคม หลักการใช้อำนาจญาณของตนเอง และหลักการยึดอุดมคติสากล

ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะคาดการณ์และวางแผนเพื่อรอรับผลดี หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนควบคุมตนเองให้รู้จักอดได้รอได้อย่างเหมาะสม และสามารถที่จะ

กระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเสียสละหรืออดทนเป็นเวลานานพอที่จะนำไปสู่ผลที่ต้องการในอนาคตได้

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความเพียรพยายามของบุคคลที่จะพัฒนาตนเองและงานของตนให้ประสบความสำเร็จ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและความล้มเหลว รู้จักกำหนดเป้าหมายให้เหมาะสมกับความสามารถของตน อดทนทำงานที่ยากลำบากได้เป็นเวลานานแสวงหาความรู้และสิ่งใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาในการทำงานอยู่เสมอ

สุขภาพจิต หมายถึง สภาพชีวิตที่เป็นสุขอันเป็นผลจากการมีความสามารถในการจัดการปัญหาในการดำเนินชีวิตมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี โดยครอบคลุมถึงความดีงามภายในจิตใจ ภายใต้อารมณ์และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ทัศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง ท่าที ความรู้สึก ความคิดเห็นของบุคคลในการเห็นด้วย ไม่เห็นด้วย พอใจ ไม่พอใจ หรือไม่ชอบ เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

■ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. ได้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาและได้องค์ความรู้ที่เป็นพื้นฐานในการบริการทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงเครือข่ายในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญา

3. กระทรวงยุติธรรม และ กรมคุมประพฤติ

หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชน สามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาหรือการบริหารงานยุติธรรมอื่น ๆ

■ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อมั่น

1.1 ความหมายของความเชื่อมั่น

ความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจ มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย ดังนี้

มิสชา (Mishra, 1996) ได้ให้ความหมายความไว้วางใจว่าเป็นความเต็มใจของบุคคลที่มีความมั่นคงต่อบุคคลอื่น โดยมีความเชื่อว่าบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่มีความสามารถ มีความเปิดเผยให้ความสนใจห่วงใย และความน่าเชื่อถือ

มาแชล (Marshall, 2000, p. 48) ได้ให้ความหมายความไว้วางใจว่า ความไว้วางใจเป็นผลสะท้อนให้เกิดความเชื่อมั่น ความซื่อสัตย์ของบุคคลที่มีต่อคุณลักษณะและความสามารถของบุคคลอื่น

โรบิน (Robbins, 2000, p. 147) ได้ให้ความหมายความไว้วางใจว่า ความไว้วางใจเป็นความคาดหวังในทางบวก ต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำหรือการตัดสินใจที่จะกระทำตามสมควรแล้วแต่โอกาส

สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่น หมายถึง ความไว้วางใจหรือความมั่นใจของบุคคลซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจของบุคคลนั้นว่ามีการรับรู้มีความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกที่บุคคลแสดงพฤติกรรมความเต็มใจ การยอมรับความเสียหาย และความคาดหวังทางบวกที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งภายใต้สถานการณ์หนึ่ง

1.2 องค์ประกอบของความเชื่อมั่น

บูน และ โฮลเมส (Boon & Holmes, p. 1991)

กล่าวว่า ความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจเป็นสภาพการณ์ที่รวมถึงความมั่นใจ สิ่งที่น่าหวาดหวั่นในทางบวกเกี่ยวกับเหตุจูงใจของผู้อื่น ประกอบกับการคำนึงถึงตนเองในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงขึ้นอยู่กับ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

(1) แนวโน้มที่มีต่อความไว้วางใจที่เป็นนิสัยของบุคคลนั้น

(2) ปัจจัยกำหนดสถานการณ์

(3) ประวัติความสัมพันธ์

เมเยอร์ (Mayer, 1995) ได้กล่าวว่า จากคำนิยามที่ว่าความเชื่อถือ ไว้วางใจ คือ ความยินยอมของบุคคลที่จะยอมรับผลการกระทำที่อาจเป็นผลทางลบของบุคคลอื่น โดยอยู่บนพื้นฐานความคาดหวังที่ว่าบุคคลอื่นจะปฏิบัติหรือทำงานใด ๆ ที่สำคัญสำหรับผู้ให้ความเชื่อถือไว้วางใจ สามารถสรุปองค์ประกอบที่สำคัญของความเชื่อถือไว้วางใจได้ 3 ประการ คือ

(1) ความเต็มใจ (Willingness) กล่าวคือ คนเราอาจจะมีแนวโน้มที่จะให้ความเชื่อถือไว้วางใจ แก่บุคคลหนึ่งอยู่แล้ว แต่ทว่าทำให้ความเชื่อถือไว้วางใจแก่บุคคลอื่นอย่างตั้งใจเป็นปรากฏการณ์ที่ เจาะจง หรือเป็นไปอย่างมีวัตถุประสงค์ กล่าวคือ ความเชื่อถือไว้วางใจที่มอบให้แก่บุคคลอื่นควรจะ ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีสำหรับคนที่ให้ความเชื่อถือไว้วางใจ มิเช่นนั้นแล้วทำไมบุคคลหนึ่งจึงยอมรับ ความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ประเด็นนี้แสดงให้เห็นว่าทุก ๆ สิ่งมีความเท่าเทียมกันหากบุคคลมีความคาดหวังที่จะได้ผลตอบแทนสูงจากการให้ความเชื่อถือไว้วางใจผู้อื่นอย่างถูกต้องเหมาะสม บุคคลนั้นย่อมจะให้ความเชื่อถือไว้วางใจสูงตามไปด้วย

(2) การยอมรับความเสียหาย (Vulnerability) สะท้อนถึงการรับรู้ถึงการสูญเสียซึ่ง

อาจเกิดขึ้น เมื่อบุคคลให้ความเชื่อถือไว้วางใจ แก่บุคคลที่ไม่สมควรจะได้รับความเชื่อถือไว้วางใจนั้น กล่าวคือให้ความเชื่อถือไว้วางใจ แก่บุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์จากการได้รับความเชื่อถือไว้วางใจโดยที่ บุคคลนั้นจะตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม การยอมรับความเสียหายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเชื่อถือไว้วางใจ เมื่อคนเรายอมให้ตนเองขึ้นอยู่กับเจตนาดีของบุคคลอื่น บุคคลก็จำเป็นต้องยอมรับความเสียหายที่เกิดขึ้นอันอยู่ในขอบเขตของเจตนาดีนั้นด้วย เมื่อบุคคลให้ความเชื่อถือไว้วางใจแก่ผู้ใด ก็เท่ากับว่าเปิดโอกาสให้เขาผู้นั้นทำให้เกิดภัยอันตรายหรือความเสียหายได้ ดังนั้นความเชื่อถือไว้วางใจจึงเป็นการยอมรับความเป็นไปได้ของความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นนั้น ต้องไม่ได้มาจากเจตนาร้ายที่มีต่อบุคคลจากหลักการที่ว่าทุก ๆ สิ่งมีความเท่าเทียมกัน เราจึงคาดการณ์ไว้ว่าหากบุคคลได้รับความเสียหายหรือความสูญเสียจากการเชื่อถือไว้วางใจแล้ว บุคคลนั้นจะให้ความเชื่อถือไว้วางใจน้อยลง

(3) ความคาดหวัง (Expectation) แสดงเงื่อนไข ในเรื่องของความเชื่อหรือความมั่นใจในความสมควรแก่การได้รับความเชื่อถือไว้วางใจ และศักยภาพความสามารถของ บุคคลที่เราให้ความเชื่อถือไว้วางใจ

1.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่น

เมเยอร์ เดวิส และชัวร์แมน (Mayer, Davis, & Schoorman. 1995, p. 709-734) ได้ศึกษารวบรวมปัจจัย คุณลักษณะ และจิตลักษณะที่ก่อให้เกิดความไว้วางใจ พบว่า มีหลายปัจจัยที่ปรากฏอยู่ในตัวของผู้ที่ได้รับความไว้วางใจ (Trustee) ซึ่งจะส่งผลก่อให้เกิดความไว้วางใจจากผู้ที่มีมอบความไว้วางใจ (Trustor) ได้แก่ ศักยภาพหรือความสามารถ ประสบการณ์

ความรอบคอบ ความยุติธรรม ความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา ความเปิดเผย การรักษาสัญญา การเป็นมิตร ความเอาใจใส่ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับบัวร์ก และคนอื่น (Burke, et al., 2007, p. 610-613) ยังได้แสดงถึงองค์ประกอบ หรือปัจจัยเหตุของความไว้วางใจมี 3 ปัจจัย เช่นเดียวกัน คือ ความสามารถ ความเมตตา กรุณา และการยึดหลักคุณธรรม

ดิเอทซ์และคนอื่น (Dietz, et al., 2006, p. 557-588) เสนอว่า องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจ ประกอบด้วย การยึดหลักคุณธรรม ซึ่งรวมถึงความเปิดเผย และความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา สมรรถนะ และความสามารถพยากรณ์ได้ เช่นเดียวกันกับรอบบิน (Robbins, 2000, p. 502-503)

นอกจากนี้บุษยา จินนยา (2553, หน้า 15) และสำนักงานกิจการยุติธรรม (2552, หน้า 33-36) ได้สรุปปัจจัยภายในที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรม ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน ตลอดจนกลไกในการบริหารงานยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านปัจจัยภายนอกที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรค เช่น กฎหมาย หรือแนวนโยบายต่าง ๆ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบข่าวสารข้อมูล สภาวะทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2.1 ความหมายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การพิสูจน์บุคคลผู้กระทำความผิดหรือต้องสงสัยว่ากระทำความผิดกฎหมายอาญา และการหาผู้รับผิดชอบ

การกระทำความผิดนั้น (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2543, หน้า 64)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญา คือ กระบวนการเพื่อให้รู้ถึงการกระทำ ความผิด ผู้กระทำความผิด การติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด การพิจารณา ความผิดและการลงโทษ ผู้กระทำความผิด ความผิดและการลงโทษ ผู้กระทำความผิดซึ่งกระบวนการมี 2 แบบ คือ

(1) แบบควบคุมอาชญากรรม (Crime Control)

- การควบคุมอาชญากรรม (Crime Control) หมายถึง การปราบปรามโจรผู้ร้ายและหมายรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของตำรวจทั้งหมด ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมการกระทำต่าง ๆ ในทางอาชญากรรม ตลอดจนบทบาทของตำรวจในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาล

- ระบบงานควบคุมอาชญากรรม ได้แก่ ระบบงานที่ว่าด้วยการบังคับใช้กฎหมาย การฟ้องร้องดำเนินคดี การต่อสู้คดี การพิจารณาพิพากษาคดี การชะลอโทษและการแก้ไขฟื้นฟู ผู้ต้องโทษให้กลับตนเป็นพลเมืองดีงานต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นับว่าส่วนใหญ่ที่สุดเป็นงานที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ ซึ่งมี วัตถุประสงค์ต่อการลงโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายของรัฐ

(2) แบบกระบวนการนิติธรรม (Due Process)

กระบวนการยุติธรรมทางอาญาแบบกระบวนการนิติธรรมนี้ยึดตัวบท กฎหมายเป็นหลักในการบังคับใช้กฎหมายและจะต้องมีความเป็นธรรม ตามขั้นตอนกระบวนการยุติธรรม โดยจะมีอุปสรรคขัดขวางผู้ต้องหาไม่ให้ถูกส่งผ่านตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมอย่างสะดวกไม่ได้ และต้องจัดให้มี

การแสวงหาข้อเท็จจริงในการพิจารณาคดีหรือได้ส่วนข้อกล่าวหาของผู้ต้องหาอย่างเป็นทางการ ส่วนการดำเนินการพิจารณาจะต้องกระทำโดยเปิดเผยในศาล เพราะฉะนั้นแบบกระบวนการนิติธรรมถือว่าบุคคลจะไม่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเพียงเพราะมีพยานหลักฐานว่าเขาได้กระทำความผิดเท่านั้น แต่เขาจะมีความผิดก็ต่อเมื่อผู้มีอำนาจตามกฎหมายพิจารณาพิพากษาชี้ขาดแล้วว่าเขามีความผิดจริง นอกจากนี้ผู้มีอำนาจพิจารณาพิพากษาจะต้อง ปฏิบัติตามตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิอย่างครบถ้วนเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย ดังนั้น กระบวนการนิติธรรมหมายถึงกระบวนการและวิธีการดำเนินการตามกฎหมาย ในการสืบสวนสอบสวนนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษและขั้นตอนการดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการรวมทั้งกระบวนการพิจารณาในชั้นศาล ซึ่งขั้นตอนที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะต้องเป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายโดยต้องยึดหลัก “หลักนิติธรรม” ตามความหมายในทางนิติศาสตร์หมายความว่าถึงหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายซึ่งจำกัดอำนาจในทางนิติบัญญัติเพื่อป้องกันมิให้ใช้อำนาจโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลให้เป็นโดยเสมอภาคกัน (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2552, หน้า 15)

สรุปได้ว่า กระบวนการยุติธรรมทางอาญา หมายถึง กระบวนการเพื่อให้รู้ถึงการกระทำความผิด ผู้กระทำความผิด การติดตามหาตัวผู้กระทำความผิด รวมถึงการพิจารณาความผิดและการลงโทษผู้กระทำความผิด

2.2 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม

นโยบายของรัฐบาลได้กำหนดนโยบายการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านกฎหมายและการยุติธรรมไว้ ดังนี้ (สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2552, หน้า 27)

(1) ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่ล้าสมัยและเปิดช่องทางให้เกิดการทุจริตประพฤติมิชอบหรือทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน รวมทั้งออกกฎหมายใหม่ ๆ เพื่อป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ

(2) พัฒนาระบบการยุติธรรมให้มีระบบการอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเป็นธรรมต่อทุกกลุ่ม โดยส่งเสริมให้มีการนำหลักความยุติธรรม เชิงสมานฉันท์และการระงับข้อพิพาททางเลือกมาใช้ในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

(3) พัฒนากฎหมายให้มีเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ สังคม และการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ปรับระบบงานและกระบวนการให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม

(4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกระบวนการยุติธรรมให้มากขึ้น ภายใต้การใช้อำนาจรัฐเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่ชั้นป้องกันอาชญากรรม การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การตรวจสอบการใช้อำนาจและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

(5) พัฒนาระบบและวิธีการปฏิบัติในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ที่เป็นเด็กหรือเยาวชนและผู้ใหญ่ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมต่อกลุ่มเป้าหมาย

(6) สนับสนุนและพัฒนาตำรวจให้มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และเป็นตำรวจมืออาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี รวมทั้งดำเนิน

การให้มีการกระจายอำนาจของตำรวจทั้งในส่วนที่ไม่ใช่ภารกิจหลักและการกระจายอำนาจการบริหารไปยังส่วนภูมิภาค

(7) เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการทำงานของตำรวจอัยการ และผู้ใช้อำนาจรัฐอื่น ๆ

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์

3.1 ความหมายและองค์ความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548, หน้า 5-14) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Science) ที่ เป็นคำเอกพจน์ ใช้เมื่อต้องการแสดงการรวมตัวเป็นหนึ่งเดียวของศาสตร์หลายสาขาที่ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ จนกลายเป็นหลักสูตรหนึ่ง ๆ ที่มีจุดเน้นเฉพาะหรือเป็นโครงการวิจัยเฉพาะทางหรือเป็นองค์การหนึ่ง ๆ วิชาการในสาขาจิตพฤติกรรมศาสตร์ จึงหมายถึงองค์ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุต่าง ๆ ของจิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์ที่มีวิชาจิตวิทยาเป็นหลัก และวิชาสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับพฤติกรรมหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของมนุษย์มารวมกันเป็นสหวิชาการ

3.2 จิตลักษณะของบุคคลกับพฤติกรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2547, หน้า 13-15) กล่าวว่าการศึกษาสาเหตุของพฤติกรรม ซึ่งนักวิชาการต่าง ๆ ได้เห็นพ้องต้องกันว่า สาเหตุของพฤติกรรมนั้นมีด้วยกันอย่างน้อย 4 สาย คือ

ประการที่หนึ่ง สาเหตุทางจิตลักษณะเดิมที่ติดตัวมาอาจเกิดจากการถ่ายทอดทางสังคม การเรียนรู้ทางสังคมตั้งแต่เด็ก ซึ่งทฤษฎีต้นไมจริยธรรม ได้เสนอจิตลักษณะเหล่านี้ของคนไทย

ที่สำคัญไว้หลายตัว เช่น สติปัญญา สุขภาพจิต แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่ออำนาจในตนเอง เหตุผลเชิงจริยธรรม ค่านิยม เป็นต้น จิตลักษณะเดิมเหล่านี้เป็นจิตลักษณะพื้นฐานโดยทั่วไป

ประการที่สอง สาเหตุทางสถานการณ์ ซึ่งเป็นสาเหตุภายนอกตัวบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน เช่น การได้รับการอบรมเลี้ยงดู สภาพการทำงาน การเห็นแบบอย่าง หรือการมีประสบการณ์ในการทำสิ่งหนึ่ง ๆ เป็นต้น ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อการกระทำของบุคคล

ประการที่สาม จิตลักษณะตามสถานการณ์ เป็นจิตลักษณะของบุคคลอีกประเภทหนึ่ง ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของสถานการณ์กับจิตลักษณะของบุคคล ซึ่งมีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมของบุคคล จิตลักษณะตามสถานการณ์ของบุคคล แต่ละคนจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ จึงเป็นจิตลักษณะตามสถานการณ์ หรือความเครียดในการเรียน เป็นจิตลักษณะตามสถานการณ์ซึ่งช่วงตอนภาคเรียน นักเรียนอาจมีความเครียดน้อยแต่ปริมาณความเครียดจะเปลี่ยนแปลงไป ไม่คงที่ตลอดภาคเรียน ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่นักเรียนผู้นั้นจะต้องเผชิญ (เช่น การสอบกลางภาค การสอบปลายภาค) เป็นต้น

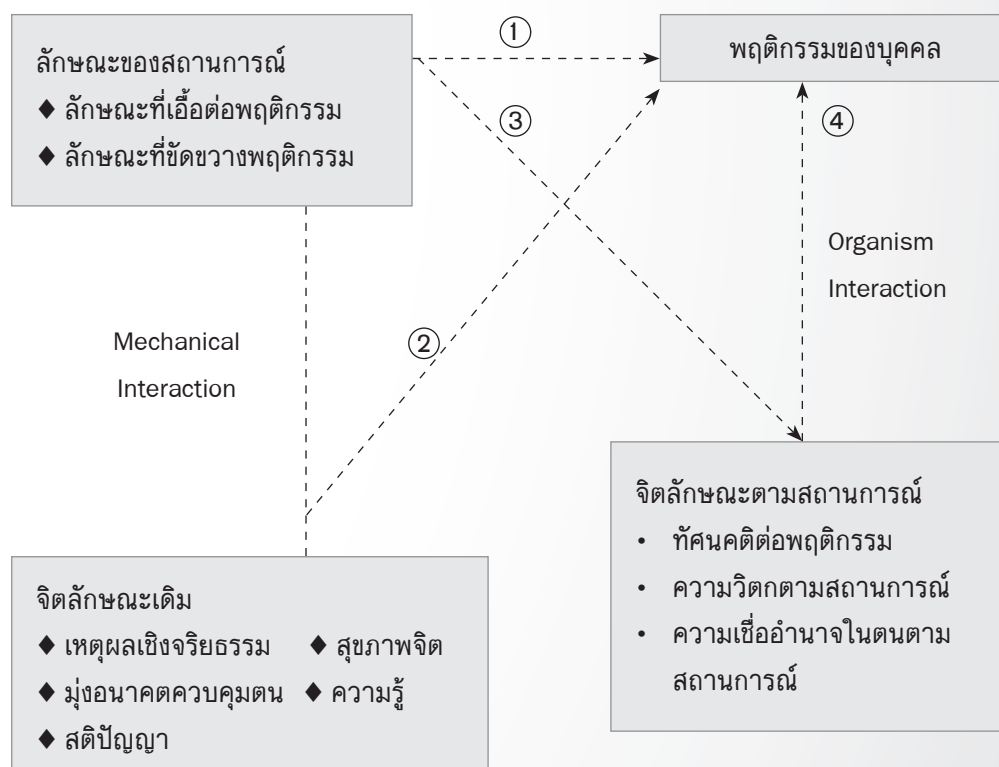
ประการสุดท้าย สาเหตุที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์แบบกลไกระหว่างสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิม ซึ่งต่างกับจิตลักษณะตามสถานการณ์ เพราะจิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นจิตลักษณะที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างสถานการณ์กับจิตลักษณะซึ่งปฏิสัมพันธ์นี้เกิดภายในตัวบุคคล ส่วนพฤติกรรมตามสาเหตุประเภทสุดท้ายนี้ เกิดจากปฏิสัมพันธ์แบบ

ภายนอกของจิตลักษณะเดิมที่ติดตัวมา กับสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญอยู่ ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมโดยตรง

ดังนั้น การศึกษาสาเหตุพฤติกรรมแต่ละประเภทของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมประเภทใดดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ควรยึดรูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)

ในการกำหนดกรอบทางการวิจัยและหรือการพัฒนาพฤติกรรม ซึ่งเป็นรูปแบบทฤษฎีที่เป็นที่นิยมมากในปัจจุบัน เพราะสามารถครอบคลุมสาเหตุทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคลได้ครบถ้วนมากที่สุด ซึ่งรูปแบบดังกล่าวสามารถแสดงได้ดังแผนภาพที่ 1

◆ Organismic

แผนภาพที่ 1 รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model)

■ วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) โดยใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Synthesis) และการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) ซึ่งมีวิธี

ดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

แหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ในระหว่างปี พ.ศ. 2544 ถึง พ.ศ. 2554

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แนวทางการศึกษา และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สืบค้น คัดเลือก และรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. ดำเนินการศึกษา และสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการสังเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ระยะที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ รวมทั้งสิ้นจำนวน 63,525,062 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, อินเทอร์เน็ต, 2553)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่อยู่อาศัยในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ จำนวน 800 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

(1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของยามาเน่ (Taro Yamane อ้างใน พิชิต ฤทธิ์จรูญ 2547 : 117) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มร้อยละ 5 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 800 คน

(2) แบ่งประชากรที่อาศัยอยู่ตามภูมิภาคต่างๆ ออกเป็น 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

(3) ดำเนินการสุ่มเลือกจังหวัดตามภูมิภาคต่างๆ ภูมิภาคละ 2 จังหวัด โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 จังหวัด

(4) ดำเนินการสุ่มเลือกอำเภอตามจังหวัดต่างๆ จังหวัดละ 2 อำเภอ โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 อำเภอ

(5) ดำเนินการสุ่มเลือกตำบลตามอำเภอต่างๆ อำเภอละ 2 ตำบล โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 ตำบล

(6) ดำเนินการสุ่มเลือกหมู่บ้านจากตำบลที่สุ่มได้ ตำบลละ 2 หมู่บ้าน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 64 หมู่บ้าน

(7) ดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ โดยการสุ่มเลือกประชาชนในหมู่บ้านจากบัญชีรายชื่อในหมู่บ้านตามสัดส่วนของแต่ละตำบลที่สุ่มได้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 800 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

(1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำกรอบแนวคิดที่ได้มาวิเคราะห์สังเคราะห์ เพื่อสร้างเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

(2) สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ตามนิยามศัพท์ที่ได้กำหนดไว้

(3) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยนำแบบสอบถามที่ได้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item - objective congruence) ของข้อคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและพิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

(4) ผู้วิจัยนำผลการพิจารณาที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ทั้งนี้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขด้านภาษาให้มีความเหมาะสม

ชัดเจน รัดกุม และเป็นที่เข้าใจตรงกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

(5) นำแบบสอบถามที่ได้ไปทดลองใช้กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครสวรรค์ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน เพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)

(6) นำผลที่ได้จากการทดลองใช้มาคำนวณหาค่าความความเชื่อมั่น ทั้งนี้แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีค่าความความเชื่อมั่น คือ 1) แบบสอบถามความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.850 2) แบบสอบถามการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.915 3) แบบสอบถามการรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครองและสังคม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.734 4) แบบสอบถามการรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.832 5) แบบสอบถามการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.902 6) แบบสอบถามเหตุผลเชิงจริยธรรม มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.901 7) แบบสอบถามลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.883 8) แบบสอบถามแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.752 9) แบบสอบถามสุขภาพจิต มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.853 และ 10) แบบสอบถามทัศนคติต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.867

(7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพไปจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ถึงผู้นำชุมชนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

2. ผู้วิจัยประสานขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในชุมชน

3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้วยตนเอง

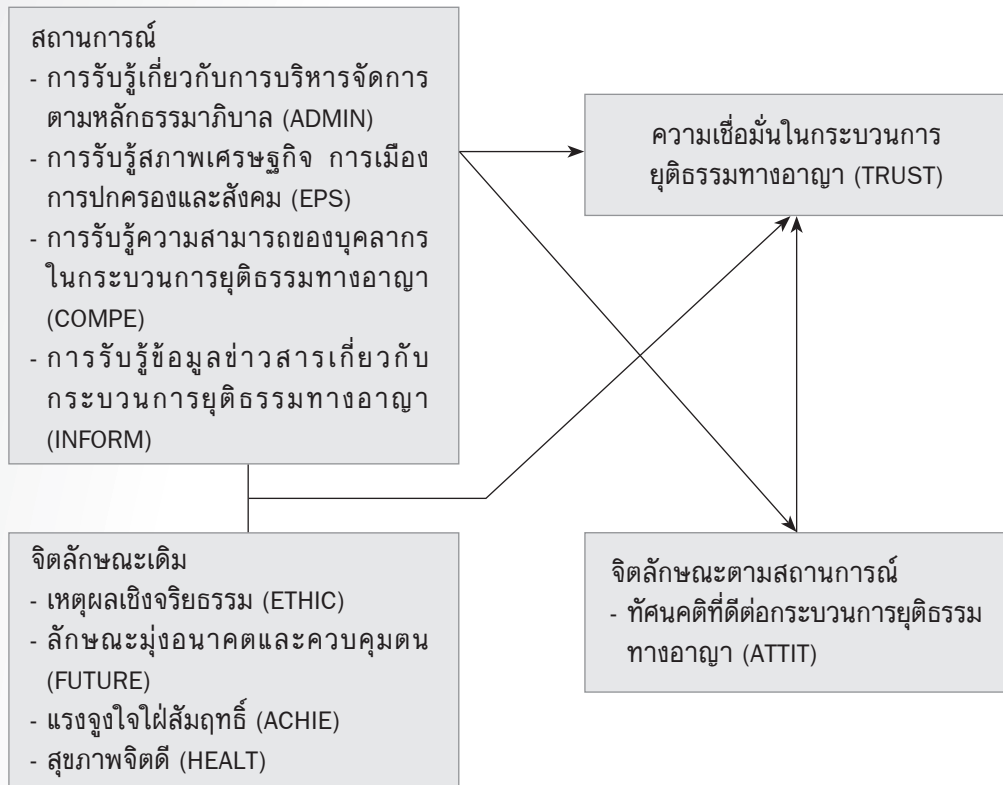
การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น (1) ใช้วิธีการวิเคราะห์ทางสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (2) ใช้วิธีการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis)

■ ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้วิจัยสามารถสรุปตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	SKEW	KUR	ความหมาย
ADMIN	4.41	0.81	-1.06	1.93	ค่อนข้างมาก
EPS	3.27	0.55	-0.70	0.07	ค่อนข้างน้อย
COMPE	4.03	0.52	-0.68	1.75	ค่อนข้างมาก
INFORM	4.35	0.77	-0.72	0.73	ค่อนข้างมาก
ETHIC	3.33	0.84	0.36	0.34	ค่อนข้างน้อย
FUTURE	3.85	0.60	-0.05	-0.33	ค่อนข้างมาก
ACHIE	4.09	0.51	-0.64	1.19	ค่อนข้างมาก
HEALT	4.51	0.68	-0.65	0.96	ดี
ATTIT	3.95	0.42	-0.30	1.04	ค่อนข้างดี
TRUST	4.12	0.45	-0.98	2.30	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าสถิติพื้นฐานของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.27 ถึง 4.51 โดยตัวแปรสุขภาพจิต (HEALT) มีค่าเฉลี่ย 4.51 ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.68) เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ตัวแปรการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (ADMIN) มีค่าเฉลี่ย 4.41 ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.81) และตัวแปรการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (INFORM) มีค่าเฉลี่ย 4.35 ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.77) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้วิจัยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlations Coefficient) ซึ่งผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

	ADMIN	EPS	COMPE	INFORM	ETHIC	FUTURE	ACHIE	HEALT	ATTIT	TRUST
ADMIN	1.000									
EPS	0.287**	1.000								
COMPE	0.710**	0.290**	1.000							
INFORM	0.703**	0.345**	0.644**	1.000						
ETHIC	-0.084*	-0.162**	-0.018	-0.015	1.000					
FUTURE	-0.007	-0.120**	-0.011	-0.007	0.161**	1.000				
ACHIE	0.564**	0.194**	0.561**	0.595**	0.073*	0.100**	1.000			
HEALT	0.295**	-0.158**	0.284**	0.321**	0.156**	0.214**	0.467**	1.000		
ATTIT	0.551**	0.238**	0.569**	0.535**	0.003	0.065	0.606**	0.415**	1.000	
TRUST	0.571**	0.128**	0.496**	0.489**	0.090*	0.114**	0.514**	0.353**	0.423**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรความเชื่อมั่น (TRUST) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นตัวแปรเหตุผลเชิงจริยธรรม (ETHIC) มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานี้มีค่าตั้งแต่ 0.090 ถึง 0.571

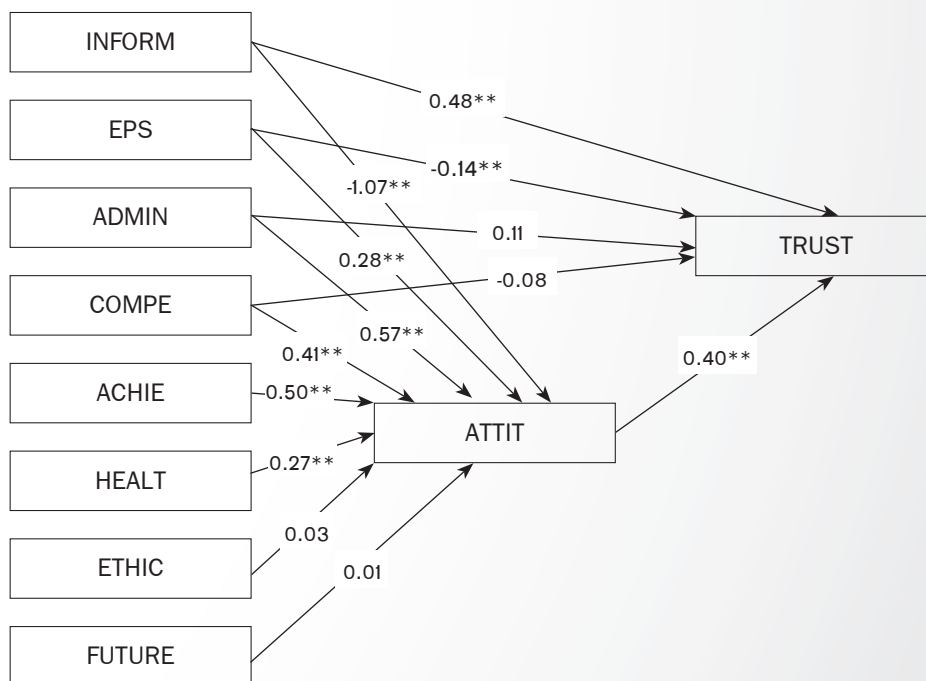
ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรในโมเดล และทดสอบว่าโมเดลที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์หรือไม่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสมมติฐานตั้งต้น

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติในโมเดลตั้งต้น
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)	$\chi^2 = 59.45, df = 32,$ $P = 0.002$
GFI	มากกว่า 0.90	0.99
AGFI	มากกว่า 0.90	0.97
RMSEA	น้อยกว่า 0.08	0.03
Largest	3.33	0.84
Standardized	3.85	0.60
Residual	2.58	3.62

จากตารางที่ 3 พบว่า ในโมเดลตั้งต้น ค่าไคสแควร์ เท่ากับ 59.45 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($P = 0.002$) ค่า GFI เท่ากับ 0.99 และค่า AFGI เท่ากับ 0.97 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนค่า RMSEA เท่ากับ 0.03 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standardize Residual) มีค่าเท่ากับ 3.62 ทั้งนี้เมื่อพิจารณา ค่าไคสแควร์ และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่าโมเดลยังไม่กลมกลืน

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับตัวแบบโดยยึดหลักการทดสอบเพื่อพัฒนาตัวแบบ โดยมีการปรับโมเดลซึ่งอาศัยค่าดัชนีดัดแปรตัวแบบ (Modification Indices) และคำนึงถึงเหตุผลเชิงทฤษฎีจากนั้นปรับที่ละพารามิเตอร์ โดยยินยอมให้ผ่อนคลायข้อตกลงเบื้องต้น และหยุดปรับโมเดลเมื่อสถิติได้ตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของโมเดลจนค่าไคสแควร์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน มีค่า 2.58 และได้โมเดลสุดท้าย ดังปรากฏในแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (โมเดลสุดท้าย)

ตารางที่ 4 ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลสุดท้าย

ค่าดัชนี	เกณฑ์ที่ใช้พิจารณา	ค่าสถิติในโมเดลสุดท้าย
χ^2	ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P > 0.05$)	$\chi^2 = 13.65, df = 31,$ $P = 0.997$
GFI	มากกว่า 0.90	1.00
AGFI	มากกว่า 0.90	0.99
RMSEA	น้อยกว่า 0.08	0.000
Largest	3.85	0.60
Standardized	2.58	3.62
Residual	2.58	2.11

จากตารางที่ 4 พบว่า ในโมเดลสุดท้ายนี้ ได้ค่าสถิติคือค่าไคสแควร์เท่ากับ 13.65 ค่า df เท่ากับ 31 ค่า p-value เท่ากับ 0.997 ค่า GFI เท่ากับ 1.00 ค่า AGFI เท่ากับ 0.99 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.000 และค่า Largest Standardized Residual เท่ากับ 2.11 แสดงว่าโมเดลมีความ

สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ สำหรับค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลทางตรงทางอ้อมและโดยรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา สามารถแสดงได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่เป็นคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล

ตัวแปรเหตุ	ประเภทของอิทธิพล	ตัวแปรผล	
		ATTIT	TRUST
ADMIN	DE	0.57**	0.11
	IE	-	0.23**
	TE	0.57**	0.33**
EPS	DE	0.28**	-0.14**
	IE	-	0.11**
	TE	0.28**	-0.03
COMPE	DE	0.41**	-0.08
	IE	-	0.17**
	TE	0.41**	0.09*

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่เป็นคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรเหตุและตัวแปรผล (ต่อ)

ตัวแปรเหตุ	ประเภท ของอิทธิพล	ตัวแปรผล	
		ATTIT	TRUST
INFORM	DE	-1.07**	0.48**
	IE	-	-0.43**
	TE	-1.07**	0.05
ETHIC	DE	0.03	-
	IE	-	0.01
	TE	0.03	0.01
FUTURE	DE	0.01	-
	IE	-	0.00
	TE	0.01	0.00
ACHIE	DE	0.50**	-
	IE	-	0.20**
	TE	0.50**	0.20**
HEALT	DE	0.27**	-
	IE	-	0.11**
	TE	0.27**	0.11**
ATTIT	DE	-	0.40**
	IE	-	-
	TE	-	0.40**
R2		95	41

** p < .01

จากตารางที่ 5 พบว่า เส้นทางอิทธิพลของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งอิทธิพลทางตรง อิทธิพลทางอ้อมและอิทธิพลรวม มีรายละเอียดดังนี้

1. อิทธิพลทางตรง

1.1 ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (INFORM) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.48

1.2 ปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.40

1.3 ปัจจัยการรับรู้สภาพเศรษฐกิจการเมือง การปกครอง และสังคม (EPS) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -0.14

2. อิทธิพลทางอ้อม

2.1 ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (ADMIN) ส่งผ่าน

ปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.57

2.2 ปัจจัยการรับรู้สภาพเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง และสังคม (EPS) ส่งผ่านปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.28

2.3 ปัจจัยการรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (COMPE) ส่งผ่านปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.41

2.4 ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (INFORM) ส่งผ่านปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล -1.07

2.5 ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ACHIE) ส่งผ่านปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.50

2.6 ปัจจัยสุขภาพจิต (HEALT) ส่งผ่านปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล 0.27

3. อิทธิพลรวม

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่เป็นคะแนนมาตรฐานระหว่างตัวแปรสาเหตุและตัวแปรผล พบว่า อิทธิพลรวมของปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มากที่สุดคือ ปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) 0.40 รองลงมาคือ ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (ADMIN) 0.33 ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (ACHIE) 0.20 ปัจจัยสุขภาพจิต (HEALT) 0.11 ปัจจัยการ

รับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (COMPE) 0.09

จากตารางที่ 5 สามารถเขียนสมการโครงสร้างด้วยค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลที่เป็นคะแนนมาตรฐานในตัวแบบได้ดังนี้

1. ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (TRUST) = 0.48 (INFORM) + 0.40 (ATTIT) - 0.14 (EPS) ; $R^2 = 0.41$

2. ทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ATTIT) = 0.57 (ADMIN) + 0.50 (ACHIE) + 0.41 (COMPE) + 0.28 (EPS) + 0.27 (HEALT) - 1.07 (INFORM) ; $R^2 = 0.95$

จากสมการโครงสร้างทั้ง 2 อธิบายได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา มากที่สุด คือ ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รองลงมา คือ ปัจจัยทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และปัจจัยการรับรู้สภาพเศรษฐกิจการเมืองการปกครอง และสังคมโดยทั้ง 3 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้ร้อยละ 41

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญามากที่สุด คือ ปัจจัยการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล รองลงมา คือ ปัจจัยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ปัจจัยการรับรู้ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปัจจัยการรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ปัจจัยสุขภาพจิต และปัจจัยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยทั้ง 6 ตัวแปรสามารถ

อธิบายความแปรปรวนของทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้ร้อยละ 95

■ อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากผลการศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะและจิตลักษณะที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจ ซึ่งอยู่ในตัวของผู้ที่ได้รับความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจ อันจะส่งผลก่อให้เกิดความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจจากผู้ที่มีมอบความไว้วางใจ โดยปัจจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเดวิส และ ชัวร์แมน (Mayer, Davis, & Schoorman, 1995, p. 709-734) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบุร็ก และคนอื่น (Burke, et al., 2007, p. 610-613) ยังได้แสดงถึงองค์ประกอบหรือปัจจัยเหตุของความไว้วางใจมี 3 ปัจจัย เช่นเดียวกัน คือ ความสามารถ ความเมตตากรุณา และการยึดหลักคุณธรรม ส่วนการศึกษาของดิเอทซ์และคนอื่น (Dietz, et al., 2006, p. 557-588) เสนอว่า องค์ประกอบหรือปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจ ประกอบด้วย การยึดหลักคุณธรรม ซึ่งรวมถึงความเปิดเผย และความซื่อสัตย์ ความเมตตา กรุณา สมรรถนะ และความสามารถพยากรณ์ได้ เช่นเดียวกันกับร็อบบิน (Robbins, 2000, p. 502-503) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบุษยา จินันยา (2553, หน้า 15) และสำนักงานกิจการยุติธรรม (2552, หน้า 33-36) ที่ได้สรุปปัจจัยภายใน

ที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการบริหารงานยุติธรรม ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญ ทักษะ และประสบการณ์ในการทำงาน ตลอดจนกลไกในการบริหารงานยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ส่วนในด้านปัจจัยภายนอกที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรค เช่น กฎหมายหรือแนวนโยบายต่างๆ ระบบการเมืองการปกครอง ระบบข่าวสารข้อมูล สภาวะทางสภาพเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น

นอกจากนี้ จากผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประกอบด้วย ปัจจัยด้านสถานการณ์ ปัจจัยด้านจิตลักษณะเดิม และปัจจัยด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ จะเห็นว่าได้ผู้วิจัยได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์มาประยุกต์ใช้ในการศึกษา โดยใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2548, หน้า 5-14) ที่ให้ความสำคัญแก่สาเหตุทั้งภายในตัวบุคคล และภายนอกตัวบุคคลไปพร้อมกัน ทั้งนี้เพราะพฤติกรรมหมายถึง ทุกๆ สิ่งที่คุณคนทำซึ่งสามารถสังเกตได้โดยตรงหรืออยู่ในกระบวนการทางจิตใจ ซึ่งได้แก่ความคิดความรู้สึกและแรงขับ ซึ่งเป็นประสบการณ์ของแต่ละบุคคลที่ไม่สามารถจะสังเกตได้โดยตรง (Allen & Santrock, 1993, p. 8) ดังนั้นจากความหมายข้างต้น พฤติกรรมของมนุษย์มีความหมายครอบคลุมการแสดงออกทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ความคิด ความรู้สึก หรือแรงจูงใจ เป็นต้น

2. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความ

เชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่มีอิทธิพลทางตรงนั้น ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทักษะคดีที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และการรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ตัวแปรสามารถอธิบายความแปรปรวนของความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ร้อยละ 41 สอดคล้องกับผลการวิจัยของณรงค์กุลนิต (2549, หน้า 124-126) ที่ได้ศึกษาเรื่องบุพปัจจัยของกระบวนการรับรู้ ทักษะคดี และแนวโน้มเชิงพฤติกรรมในการพิสูจน์หลักฐาน ที่มีต่อความเป็นธรรมทางสังคมที่เล็งเห็นโดยบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และพบว่าแนวโน้มเชิงพฤติกรรมเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐานของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญามีความสัมพันธ์กับการรับรู้เกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน และทักษะคดีเกี่ยวกับการพิสูจน์หลักฐาน และสอดคล้องกับกัมพลจงรุ่งสำราญ (2550, หน้า 150) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน สอบสวน ตามหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธร จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัย อายุ สถานภาพ ยศ ระดับการศึกษา ตำแหน่งที่รับผิดชอบ ระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่รับผิดชอบ การอบรม/สัมมนาเรื่องสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ความรู้ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และทัศนคติในเรื่องสิทธิมนุษยชน มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในงานสืบสวน สอบสวน ตาม

สิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต่างกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับศิริพร แยมนิล และจินตนา บิลมาศ (2551, หน้า 127-133) ที่ได้ศึกษา ปัจจัยด้านจริยธรรมที่ส่งผลต่อความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐ และผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ระบบคุณธรรมจริยธรรม และกฎระเบียบที่รัฐจัดทำขึ้นเป็นปัจจัยเชิงเหตุด้านสถานการณ์ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในภาครัฐ ส่วนปัจจัยด้านเหตุภายในบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการทำงานและความไว้วางใจ ได้แก่ ทักษะคดีที่ดีต่อพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และสุขภาพจิตดี

■ บัณฑิตอานะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การรับรู้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ของประชาชน อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ตัวแปรดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ในหลากหลายช่องทาง และเป็นข้อมูลที่แท้จริง โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล มีความสัมพันธ์สูงกับความเชื่อมั่นของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนให้องค์กรหรือหน่วยงาน

ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาใช้หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักสำนึกรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าในการบริหารงานยุติธรรมเพื่อให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยการพัฒนาให้บุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น เช่น กิจกรรมการช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยการใช้กิจกรรมกลุ่มกิจกรรมการให้คำปรึกษา รวมถึงการให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทั้งเรื่องของสภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง และสังคม ความสามารถของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา รวมทั้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเอง อย่างไรก็ตาม การเสริมสร้างสุขภาพจิตที่ดีให้กับประชาชนก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันจะส่งผลผ่านไปยังความเชื่อมั่นหรือความไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทสื่อมวลชนกับกระบวนการยุติธรรม และพัฒนาความร่วมมือกับสื่อมวลชน ประชาชน และชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม และร่วมพัฒนากระบวนการยุติธรรม

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารงานยุติธรรมและกระบวนการยุติธรรมเพื่อแก้ไขความไม่เท่าเทียมเพื่อสร้างความเป็นธรรมในสังคม

3. ควรมีการศึกษาถึงแนวทางในการเสริมสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม โดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอำนวยความสะดวก

■ เอกสารอ้างอิง

- กัมพล จรุงสำราญ. (2550). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่สืบสวน สอบสวนตามหลักสิทธิมนุษยชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจภูธรจังหวัดสุพรรณบุรี**. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณรงค์ กุลนิตเทศ. (2549). **บุพปัจจัยของกระบวนการรับรู้ ทัศนคติ และแนวโน้มเชิงพฤติกรรมในการพิสูจน์หลักฐานที่มีต่อความเป็นธรรมทางสังคมที่เล็งเห็นโดยบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. ดุษฎีนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการพัฒนา แขนงวิชาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ดวงเดือน พันธุมนาวัน. (2548). **“ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม ธรรมสำหรับคนไทย : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต” ในแลหลังมุ่งหวังอนาคต**. สถาบันวิจัยพฤติกรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุษยา จินันทุยา. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจของนักท่องเที่ยวในการซื้อสินค้าและบริการผ่านบริษัทนำเที่ยว**. ปรินญาณิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. (2552).

**ประชาชนคิดอย่างไร ? กับกระบวนการ
ยุติธรรมของประเทศไทย** [ออนไลน์]. เข้าถึง
ข้อมูลวันที่ 9 กันยายน 2552. จาก [http://
dusitpoll.dusit.ac.th/polldata/data_52.
html](http://dusitpoll.dusit.ac.th/polldata/data_52.html)

ศิริพร แยมนิล และ จินตนา บิลมาศ. (2551).
**ปัจจัยด้านจริยธรรมที่ส่งผลความเชื่อถือ
ไว้วางใจของประชาชนต่อภาครัฐ**. วารสาร
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 34 (2),
124–136.

สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2552). **แผนแม่บท
การบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2552 –
2555**. กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม.

Burke, C., Shawn, S., Dana, E., Lazzara, E.H., &
Salas, E. (2007). **Trust in leadership : A
multi-level review and intergration**. The
Leadership Quarterly, 18, 606-632.

Dietz, G. and D. N. Den Hartog (2006).
“Measuring trust inside organisations”.
Personnel Review, 35(5), 557-588.

Marshall, E.M. (2000). **Building trust at
the speed of change : The power of the
relationship-based corporation**. New York :
McGraw-Hill.

Mayer, R. C.; Davis, J. H.; & Schoorman,
F.D. (1995). **An integrative model of
organizational trust**. Academy of
Management Review, 20 (3), 709-734.

